

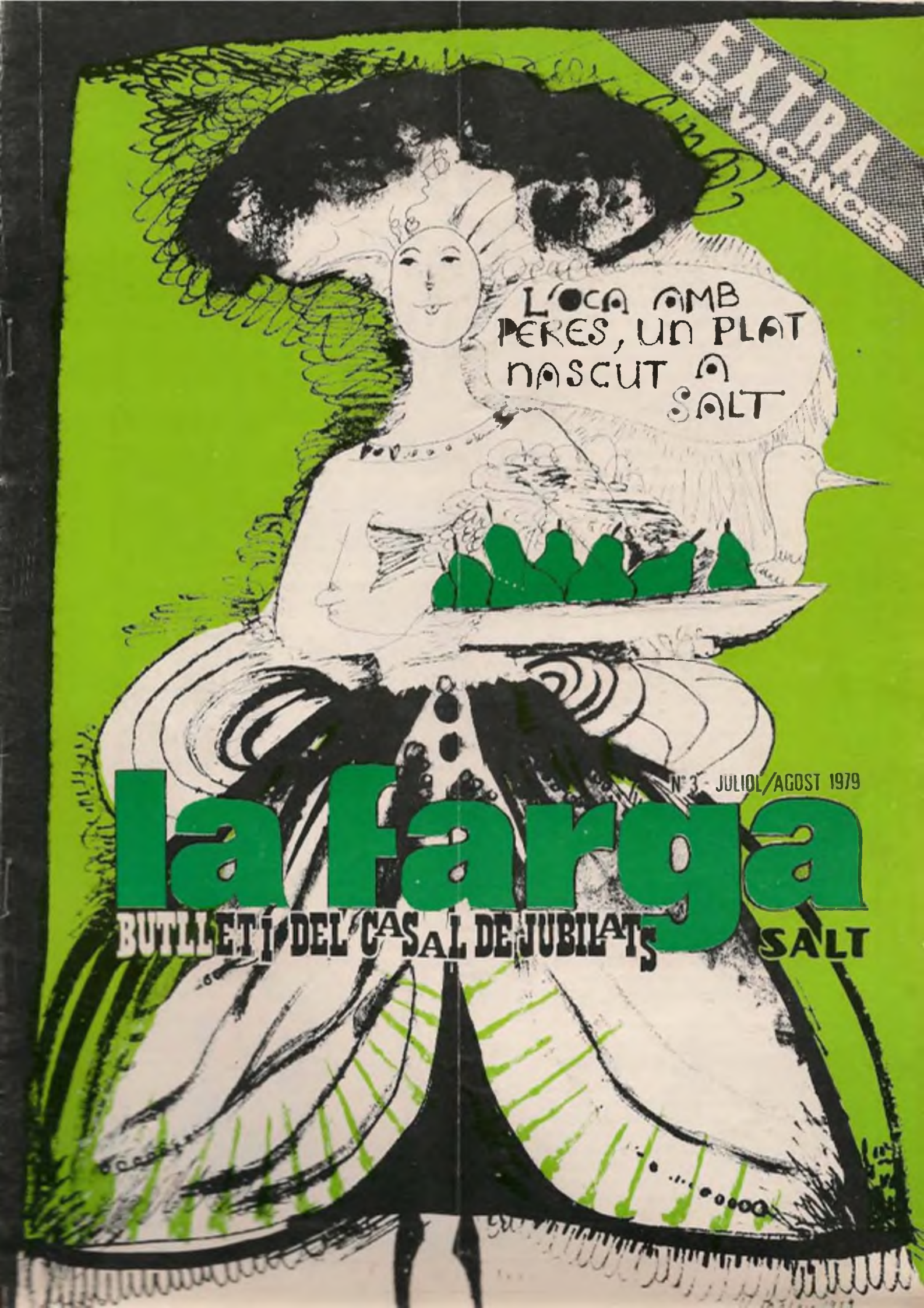
EXTRA
DE VACANCES

L'OCA AMB
PERES, UN PLAT
NASCUT A
SALT

Nº 3 - JULIOL/AGOST 1979

la farga

BUTLLETÍ DEL CASAL DE JUBILATS SALT

Salt tindrà la seva història

S'està preparant en aquests moments un número especial de la Revista de Girona dedicat a la població de Salt. Serà el corresponent al primer trimestre d'enguany i el seu títol és "Elements per a una història de Salt".

La presentació d'aquest número és feta pel President de la Diputació, Joan Vidal, i pel ponent de Cultura del mateix organisme, Arcadi Calzada.

L'estudi és format per quatre capítols: Visió històrica del poble de Salt, esdeveniments per a una cronologia amb dades des de l'any 834. El tercer capítol és una col·lecció de documents que recullen conflictes fabrils, llistes de contribuents, resultats electorals de la segona República, etc. La darrera part és un album fotogràfic que recull aspectes urbanístics, religiosos, populars, culturals, etc.

En aquest darrer aspecte destaquen també la part dedicada a personatges saltencs entre els que es troben els pintors Josep Aguilera, Roca Delbech, que també era músic, el veterinari Ravetllal, etc. Aquestes fotografies, que n'hi ha més de 60, han estat recollides per Desalt. A més a més, han col·laborat en gran manera els veïns d'aquesta població que han aportat i cedit gran part de les fotografies que sortiran publicades.

Aquest número de la Revista de Girona probablement sortirà coincidint amb la festa de Salt que s'esdevé a partir del proper dia 25 d'aquest mes de juliol. Finalment cal dir que la part literària ha estat feta pel mestre i historiador Josep Clara. X. M.

Un dels equips de futbol que ha tingut el Salt.

Sortida de les obreres de la fabrica Coma i Cros, als voltants de 1910.

PUNT
1938
12/6/79

Carrers sense sortida

Pocs comentaris es poden fer a aquesta foto. A Salt els carrers estan de panxa enlaire. Estan posant aigua i la cosa és complicada. Ja se sap. Gràcies a Déu que vénen, gràcies a Déu que se'n van. Però mentrestant caldria prendre mesures per evitar que un cotxe es posi dins d'un carrer i després no sàpiga com sortir-se'n. Ni per la dreta ni per l'esquerra, ni pel centre, per descomptat. Marxa enera i buscar un altre camí.

I si es posés una senyal de prohibició? Més de quatre ho agrairan.

Pep Collell

EDITORIAL

Ben segur que de les festes majors passades tots podríem explicar-ne moltes coses, que ens serà molt difícil tornar a veure.

L'arribada de forasters alguns dies abans de la festa ja assenyalava que no trigaríem a veure l'envelat; en venien de tot arreu de les nostres comarques i, fins i tot, de BARCELONA se'ls distingia.

La flaire de la vigília era, per tots els carrers, de pollastre i conill rostit, canalons, vadella amb bolets, oca amb peres,....

Al capvespre passaven els cap grossos, el Rei i la Reina; la mainada els seguïem, encara que alguns ho féssim amb por.

El mateix dia de la festa, abans d'ofici, encara algun pagès tornava del nostre pla, perquè havia recollit les últimes garbes de blat.

A la sortida de l'ofici solemne, sardanes a la placa i després, el vermut i la cervesa sota els frescos encanyissats verds, decorats amb banderetes, que solien tenir les més populars tavernes del poble.

En arribant a casa, les dones ja ho tenien tot a punt. Llargues tovalles blanques i, sobretot, la bona teca. Els vins i xampanyes refrescats dins del "cossi" de gel regalimaven sobre la taula; i el meló, la síndria, raims i d'altres postres, tapats amb una saca esperaven els seu torn dins de l'aigua fresca.

El "palco" l'envelat, el ball, les sardanes, els concerts, les parades al passeig, les curses de bicicletes, les gimcames motoristes, la feixina al Ter..tot això, fins fa pocs anys, es feia diferent en aquest poble.

Per a tornar enrera caldria tenir garbes al pla, canyes verdes al Ter, forasters, gel al "cossi" i d'altres coses. Tot això es prou difícil, però si que caldria que, en aquests dies, ens quedéssim a casa i oblidéssim les carreteres, platges, cotxes, campings, apartaments, viatges i obligacions del nostre temps modern.

Si ens quedem tots, és molt possible que no anyorem tant el passat i fem una millor festa en aquest poble que ja torna a ésser SALT.

BONA FESTA.

PETITA CRÒNICA D'UN VIATGE A BENIDORM

Tot esperant en Lluis Garcia el qual, volent aprofitar els cinc darrers minuts, s'hi havia girat, vam sortir a dos quarts de sis del matí. Fins a Benicarló, d'una tirada. A la mateixa autopista -no hi havia àrees de descans- en Llobet i en Cebrià ens van sorprendre amb un magnífic esmorzar llonganissa, catalana, pernil dolç, pa de pages i bon vi negre. Plens de combustible fins a dalt de tot, altra volta carretera i manta fins cinquanta quilòmetres de Benidorm, on vam fer una nova parada per deixar reposar el cul de l'Arnau, que s'havia escalfat un xic. El "gorrión" aprofita la parada per "comprar", enmig dels tarongers, unes quantes peces per refrescar la boca.

La victòria per 13 0 sobre el Betis ens va col·locar al 17.è lloc.

En Ventura ens fa servir una magnífica "paella" a Callosa, oasi ple de taronges, llimones i nespres, enmig de muntanyes pelades. L'aigua un xic freda, no és cert, Llobet?

Arribats ja a Benidorm, i a les vuit de la tarda, es fa la recepció i sorteig. El grup on està la Federació Gironina sembla fàcil a l'hora de passar la primera ronda. El sopar el fem al mateix hotel i, a les dotze de la nit, tothom a dormir ja que el Campionat comença a les vuit del matí.

L'esmorzar no ens el serveixen fins a dos quarts de vuit, és per això que en Ventura, en Javi, l'Indi i en Garcia van de correr dimes a

través per arribar a temps a la desfilara i a la presentació.

Primera partida, amb la Federació Sevillana. I... "primer rosco" del campionat. Els del Betis se'n van amb la cua entre cames. Sembla que tot comença bé. Però quan anàvem guanyant per sis a zero als de València, la cosa es gira i -una mica la mala sort i una altra mica el joc no gaire fideles "ches" ens foten de caps a la repesca.

L'esperança de passar la primera ronda, la nostra màxima aspiració... queda sobre el paper. Sembla que, després, torna a renèixer. El Galícia, almenys a la partida que havien jugat, no semblaven pas massa forts. De totes maneres es veu que és veritat allò de : no hi ha enemic petit. I els "rapacinhos" ens claven la puntilla, ajudats -tot s'ha de dir- pel no massa bon joc dels gironins. Estàvem pagant la novatada de la 1.ª Categoria.

Massa nervis, poc encert i bona sort per part dels contraris... tot això fa que no passem la primera ronda. De totes maneres, l'objectiu principal d'aquests campionats ja s'ha aconseguit, ja que l'Organització comunica que no hi haurà partides classificatòries per a aquells que a la primera ronda hagin guanyat alguna partida. Els qui no n'han guanyat cap han de lluitar de nou per veure quins són els dos equips que baixen a segona. El resultat de tretze a zero a favor nostre amb la Federació Sevillana ens dona el millor "goal average" de la partida classificatòria, i ens col·loca al lloc dissetè, entre trenta dos classificats.

L'important ja està fet. Girona encara té la 1.ª Categoria. Però francament, crec que el nostre paper en aquests campionats hauria pogut ésser més lluit. Digne ja ho fou.

L'organització... "com ci com cà". L'Hotel -d'un gironí- també. El millor de tot... l'ambient de companyonia entre tots els jugadors. Per als gironins compta molt aquest esperit.

Ha guanyat el Campionat una tripla formada per un "pagano"

- parlem de calers - i dos marroquins, nacionalitzats espanyols que treballen i juguen per a ell. Roland i Del Rio, juntament amb l'acostador de Balears podria ser la millor tripleta d'Espanya, cas que se'n volgués formar alguna. Fina i tot podria ser la campiona del món.

Els equips que podríem anomenar caps de sèrie - fora de la Federació Balear i de la Catalana - parlen entre ells, quan juguen, en francès. Amb això ja està dit tot. Crec doncs que, per a altres equips, l'objectiu principal del Campionat d'Espanya és simplement mantenir la categoria. Per a nosaltres, quedar entre els deu primers seria una heroicitat.

Les millors jugades de la partida final i, potser de tot el campionat foren: la treta de bolic d'en Roland, amb quatre boles que el cobrien; i les acostades de l'apuntador balear.

L'expedició gironina quasi al ple. Només hi manquen en Cebrià, els Turras i l'Echava, els quals aran ja en camí de tornada.

Un jugador que es va guanyar les simpaties de tots els assistents va ésser en Pap, de la Federació Balear. I el més "chulo" i antiesportiu, l'Alonso, de l'Atlètic de Madrid. Aquest jugador, a pesar d'ésser ex campió del món, és va guanyar més d'una xiulada, i l'antipatia de la gent.

El resultat amb l'equip de Sevilla ens ha classificat al lloc 17.è entre 32. És per això que podem dir ben fort:

"VIVE ER BETI MANQUE PIER-DA".

EL C.E.S. JA TÉ UN ANY

La idíl·lica Vall d'Hortmoier, al cor de l'Alta Garrotxa, fou el marc ideal de l'anunciada Acampada de Sant Joan que, com a clausura del nostre darrer programa d'activitats, es va celebrar els passats dies 23 i 24 de juny. Van participar-hi més de cinquanta socis i amics del C.E.S.

Aquesta sortida, a més de cloure el present curs d'activitats, coincideix amb el primer aniversari de la constitució de la Secció de Muntanya del Casal: EL CENTRE EXCURSIONISTA SALTENC.

El C.E.S., doncs, ja té un any. I posats a resumir en poques paraules aquest primer any d'activitats, podríem dir que aquesta activitat ha estat força intensa i, sobretot, mantinguda amb regularitat. Des d'aquell primer i interessant programa d'iniciació a la muntanya amb que, la primavera del 1978, engegàvem aquesta Secció del Casal, hem publicat ja quatre programes trimestrals d'excursions, que sumen una bona col·lecció d'itineraris pels més bells i variats paratges de les nostres comarques, en la realització dels quals han participat un nombre important de socis i simpatitzants.

Repasant mentalment el reguitzell de sortides fetes, en podríem destacar unes quantes:

Cims i valls de la Garrotxa, de les Guillerries, del Collsacabra, del Puigsacalm, dels Pirineus, han estat petjats repetidament (creiem que com mai) per excursionistes saltencs en el curs d'aquest període.

— Els dos dies d'estada al castell-refugi de Sant Miquel d'En Bas amb

excursió al Santuari de Cabrera, que va servir de cloenda al programæ d'iniciació, el juny de l'any passat.

— La col·locació del Pessebre del C.E.S. al cim de Momtmajor.

— L'hivernal a Ull de Ter amb ascensió al Gra de Fajol.

— La Missa del Gall a Maià de Montcal.

— L'escalada a les Agulles de Santa Magdalena per col·locar-hi un llibre-registre del C.E.S.

— I, en fi, la recent acampada de Sant Joan, a la Vall d'Hortmoier.

PRÒXIMES ACTIVITATS

En el moment de tancar aquest número de LA FARGA s'estan organitzant, per part de grups de socis i amics del C.E.S. diverses sortides de vacances, especialment d'alta muntanya: El Canigó, l'Aneto, i altres indrets del Pirineu són els objectius de la majoria.

I, tal com hem anat anunciant en anteriors números de LA FARGA,

s'estan ultimant els detalls de l'expedició del C.E.S. als Alps —concretament al massís dels Ecrins— que té per principal objectiu assolir un pic de més de quatre mil metres d'altitud, en commemoració d'aquest nostre primer aniversari.

Per a detalls i inscripcions, ens trobareu, com de costum, cada dijous de 8 a 9 del vespre al Casal.

VINT ANYS D'ESCOLTISME I MÉS COSES

Alguns dels qui avui formem part del C.E.S. fa vint anys que iniciarem l'Escoltisme a Salt, i és de ressaltar que, malgrat les dificultats que s'han hagut de superar, sigui l'Escoltisme l'organització que més temps porta en actiu en el nostre poble.

Vàrem començar-ho com una aventura més dels nostres catorze anys, però amb molta il·lusió, i amb ganes de viure la gran descoberta que representava per a nosaltres la vida a l'aire lliure.

L'any seixanta vàrem fer el primer Camp d'Estiu a la Font Groga de Sant Gregori, i va ser de veritat tota una aventura, des de la marxa a peu amb el material carregat en carretons de Salt a la Font Groga, fins a la xafegada de nit que les tendes no varen aguantar. Va ser tan important per a nosaltres aquell primer Camp d'Estiu, que us puc assegurar que cap dels que hi érem oblidarem aquells dies de llibertat i aventura.

L'escoltisme va iniciar-nos en l'amor a la natura i al País que encara no podem nomenar com a tal. Les Guillerries i el Collsacabra foren les primeres sortides, i el desaparegut tren d'Olot el vehicle ideal per acostar-nos a les muntanyes que a ponent retallen l'horitzó. De Santa Bàrbara al Puigsacalm i de Sant Grau a la Serra de Finestres, varen ser molt de temps el centre de les nostres excursions.

Podem ben dir que començarem per les beceroles de la muntanya, i molts encara estem en els primers nivells, però el temps dona la raó del fet que calia que fós així.

Voldria que aquestes ratlles fossin un homenatge a la gent que ha fet possible que avui, com vint anys en-

tera, l'Escoltisme sigui present entre nosaltres, no com un record del que vàrem fer, que això tindria valor pels que llavors ho vivíem, sinó com a eina vàlida, avui més que mai, per a educar els nostres fills en la llibertat i en l'amor a cada racó de la nostra terra.

La realitat indiscutible d'un poble i la seva identitat vénen marcades per aquests moviments, centres, casals i tota mena d'organitzacions que ens reuneixen en càl·lules de treball o d'esplai i cultura. Tot això que ens

identifica, i que quaranta anys d'opressió no han pogut fer-nos oblidar, vol dir per sobre de qualsevol llei que Salt és també un poble.

Vagament hem sentit a parlar del "Centre Republicà", del "Jovent d'Ara". I d'una orquestrina, una Coral i més que no dec saber i que convindria que algú ens ho recordés. Això és el que ens cal reprendre i ho estem aconseguint.

No recordo que mai s'hagués constituït un Centre Excursionista Saltenc; pot ser que hi hagi estat, però molts anys enrera. Ara ja el tenim i amb ganes de fer feina. Portat per homes i dones del nostre poble que coneixen i estimen la muntanya, cada excursió és un llibre obert de germanor i de geografia i història. L'Església Romanica, el castell, el riu. En Llul·s sap el nom dels arbres, En Josep coneix el camí, i l'altre sap la història del castell. I si després, a l'hostal del poblet, es juga una botifarra tenim el tecnic en "botifarra".

Convido als que encara no ens heu acompanyat mai en les nostres sortides que comproveu que he quedat curt en l'elogi.

I espero que, si a Déu plau, d'aquí a vint anys poguem dir com de l'Agrupament Escolta: Que, malgrat les dificultats, hi ha encara Centre Excursionista Saltenc per estona.

JAUME BOSCH I TERMES

Nascut a Salt l'any 1946 a can "Peret de la baixada", casat i amb un fill i un altre que ve en camí, onze anys damunt d'una moto i set campionats d'Espanya en el seu plamarès. Potser la frase que millor el defineix és la que ens diu al començar a parlar: Vaig canviar, als vint-i-dos anys, la paleta i la gaveta per la moto perquè sobre d'ella em sentia plenament realitzat.

En Narcís Casas sense la moto és un altre. Aquell aire de voler guanyar, de saber guanyar i de guanyar, el gira cent-vuitanta graus. Llavors esdevé en "Ciso", l'afable, el cordial, potser un xic tímid, ben diferent de quan cerca traces per guanyar unes dècimes, saltant pel mig de les roques amb la moto per montura.

— Què penses a cent-vint per hora?

— Només pots i has de pensar en la cursa.

— Quants anys de campió d'Espanya?

— Set. Al 1971, 72, 73, 75, 76, 77, i 78.

— I aquest any?

— No estic en plenitud de forces. Pateixo d'una lesió que no em deixa rendir el màxim. Estic en 2.º lloc, darrer d'on Carles Mas i encara que manquen algunes proves ho veig negre ja que quan el competir disfrutant del que fas es converteix en un sofriment, la cosa ja no és la mateixa.

— Trist per tot això?

— És ben clar que sí. És llei de vida però és trist, molt trist.

— Vius de la moto i el seu món?

— Sí.

— Alguna vegada has fet trampa?

— Trapa és molt. Trampa, ei

que es diu trampa, tan sols una i en una cursa plena d'elles. Aquell dia vaig jurar que no en faria més.

— Els ecologistes estan en contra de la moto a la muntanya. Defensa't.

— Compareu un reactor atòmic, una clavaguera pel bell mig d'un carrer, el nostre riu Ter o qualsevol carretera ferint les nostres muntanyes, amb la contaminació d'una moto i veureu que no és el que diuen.

— Es ben cert però, per a molts, moto és igual a soroll i gamberrisme.

— Soroll, sí. Gamberrisme, no. El que sí es cert és que motorisme està íntimament lligat amb joventut, acció i risc. Amb excepcions, això no és mai gamberrisme.

— Què penses quan a la nit passa per davant teu una moto lliure?

— Això son coses d'inconscients i de gent que no pensen en els altres.

— Vas ésser el primer corredor de tot terreny amb classe internacional?

— Aquesta modalitat ja es practica però, a nivell internacional, vaig ésser -i no es per donar-me "pisto"- el primer corredor espanyol amb nom fóra de les nostres fronteres.

— Si tothom anés amb moto, els nostres carrers serien més amples?

— No, però el tràfic seria més fluid.

— Solució al caos de la carretera que travessa Salt?

— Crec que el millor seria dues direccions.

— Quan estàs més segur, en una cursa o de Girona a Salt?

— Bé "lo meu" són les curses però us diré que a les competicions el perill l'esperes i de Girona a Salt et tobes on i quan menys o vols.

— Tal i com estan els carrers de Salt, amb forats i bonys per tot, són una pista perfecta per als teus entrenaments? Que et sembla això?

— Diuen que els de les aigües ho han fotut tot mal bé i després han apedaçat com han pogut, o com els ho han deixat fer, les nostres voravies i passeigs. De totes maneres, un carrer mai no hauria d'ésser un lloc per a esplaiar-se amb vehicles que ja a plena natura són perillosos.

— Com a soci del Casal, quina opinió en tens del mateix?

— Una entitat relativament novella i amb setcents socis parla per ella mateixa. La barreja d'edats i ambients que hi ha donen bona prova del fet que la cosa marxa.

Amb en Narcís Casas, estarem parlant hores i hores, però ni el temps ni l'espai no ens ho permeten. Ens ha dit, i és motiu d'orgull per a nosaltres que LA FARGA és el primer mitjà de comunicació saltenc que s'ha interessat per el seu esport i per a ell com a esportista. I ens repeteix el seu agraïment.

A nosaltres, a LA FARGA, només ens resta dir-li: Ciso, el que avui hem fet no és cortesia no literatura; és tan sols fer pàtria i justícia.

Sovint - malgrat la nostra joventut - ens colpeix el record nostàlgic dels repassos de les nostres festes majors. Certament que eren excel·lents i abundants.

Segurament que les persones grans encara ho recordaran amb més nostàlgia. A hores d'ara, dir que eren excel·lents i abundants sembla una carallotada. Vivim uns temps d'abundància en els quals menjar molt i bé és un signe característic d'aquell benestar que proporciona la riquesa. 'Menjar poc y païr bé' deien els nostres avis. Si algú ho digués ara, el prendrïem per boig o per pobre. N'hi ha molts que, del menjar bé, n'han fet una activitat quasi diària.

Abans i ara

Perquè, abans, hom menjava bé en ocasions comptades. Per Nadal, a la Festa Major i, no pas sempre, als casoris.

Avui dia la gent té més diners i en gasta més. Això fa que, en general, mengem més bé d'una manera habitual. I, quan s'escau, fem un ús ostentós del caviar, de les ostres i del xampany. És veritat que, sovint, el caviar no és caviar; és una pasta sintètica i menyspreable. És veritat que les ostres vénen Déu sap d'on. És veritat que el xampany no és xampany. Però tant se val! Parlant del xampany cal dir que, el que tenim aquí no té res a veure amb l'autèntic xampany. Aquest és un producte típicament francès. El nostre no passa de ser un vi escumós; i, el procediment d'elaboració no té res a veure amb el que empren a la Champagne francesa.

Els nostres avantpassats no tenien calers per gastar com nosaltres ho fem. Però eren rics en un altre sentit. I, amb això ens guanyen. La seva riquesa era llur imaginació a l'hora de crear plats agradables al paladar, a

l'hora d'escollir els productes naturals al seu punt.

És molt coneguda l'anècdota que expliquen d'uns pescadors, pare i fill. El fill diu al pare: -Que menjarem avui per dinar, pare? El pare que respon -Menjarem d'això que hem pescat. I el fill que li diu amb to de decepció: -Altra vegada llagosta...! Aquestes coses només passaven abans.

O aquella altra dita. Sembla ser que el plat fet de llagosta i pollastre hom el va inventar per poder menjar pollastre a cor que vols.

Evidentment parlo de molts anys enrera. És quasi un somni pensar que, algun dia, la llagosta era un plat quotidià. Però sí que podem recordar aquells temps en que el pollastre era una espècie de laminadura. I això per dues raons: Perquè anaven més escassos i perquè hom se'ls criava a casa, amb gran cura i amb molt d'amor; eren la menja de les festes grosses.

I la fruita totes als seu temps, collides de l'arbre quan eren al seu punt. Fruites de veritat i no híbrides i sense suc ni bruc com ara; fruites sense pesticides i les altres mandargues actuals. Fruites que hom guardava amorosament al lloc adequat de

la casa, que no era precisament el frigorífic. Fruites que tenien tot el seu gust autèntic.

Secret de tot això? Cap. Simplement la menja que hom donava al bestiar i la cura que hom posava en cuidar la fruita i la verdura a fi que vinguessin al seu temps.

I, si voleu, hi podem afegir el gust casolà i assenyat de l'àvia o de la cuinera que hom llogava per a les ocasions importants. A base de creativitat, de paciència i d'amor a l'ofici, arribaven a fer aquells guisats i cuinats que ara recordem amb nostàlgia.

La meva juvenesa. La festa major de Salt.

D'aquells àpats en tinc uns records molt agradables. Per Nadal. La festa major. Tota la família reunida al voltant de la taula. Les festes majors dels pobles veïns amb la colla d'amics. Tot això ens permetia gaudir de la variada gastronomia de les nostres comarques.

Potser el record més plaent és el de la festa major de Salt. No sé ben bé perquè però recordo que solia durar més dies que a altres llocs. I, evidentment, no hi havia el problema del desplaçament.

Si hagués de cercar un lloc preferent dins dels calaixos de la meua memòria, sens dubte que aquest seria per als guisats que feien a l'Hostal del Pi, uns guisats adobats amb sal-safins. Només de pensar hi ja em ve salivera.

Després em ve a la memòria els dinars i sopars, a voltes pantagruèlics a casa dels amics. No hi faltava mai el rostí: tall rodó de vedella, pollastre i botifarres, ànec, etc. A vegades apareixia el peix: la famosa "sarsuela".

Les salses que lligaven aquests plats era quelcom excepcional. Eren d'artesanía; la ciència i paciència de la cuinera ho eren tot.

per JAUME FONT

El "platillo"

Era un plat que no hi podia mancar. Un plat senzill però consistent. I no volem entrar en la polèmica de si el "platillo" és un plat petit en el qual hom servia els troços de menor importància dels menuts de l'aviram que havien de rostir, o bé de si és un plat menor, servit entre dos plats forts del menú de la festa.

És veritat que jo l'havia vist normalment fet a base dels menuts de l'aviram i dels retalls de la carn de rostir que havien sobrat. Però tant se me'n dona del seu origen. I, de fet, jo crec que tot és qüestió de matissos. Però deixem ho. L'important és que menjàvem "platillos".

A cada casa tenien les seves receptes. Amb pèsols, amb bolets, amb samfaina... Però tots eren uns plats absolutament deliciosos i, ensems, genuïnament catalans. Les dues salses bàsiques de la cuina catalana, el sofregit i la picada segons Ferran Agulló hi feien cap d'una manera harmoniosa i sàvia.

Sortosament hi ha qui ha vetllat perquè no es perdin els "platillos". La "Chaine de Rotisseurs", amb el suport de "La Caixa", ha editat un llibre que duu per títol "Platillos de L'empordà", i que recull més de quaranta receptes, tretes del record i de la saviesa popular.

L'oca amb peres: un plat saltenc

La Comtessa de Pardo Bazán, en el seu llibre "La cocina española antigua", diu que "La cocina es uno de los documentos etnográficos importantes. Espronceda caracteriza al cosaco del desierto por la sangrienta ración de carne cruda que hervía bajo la silla de su caballo, y yo diré que la alimentación revela lo que acaso no descubren otras indagaciones de carácter oficialmente científico".

Jo crec que la recepta que vos presento és veritablement un plat saltenc.

Ha caigut a les meves mans una recepta de cuina que dona la raó a la meua nostàlgia per la culinària saltenca. Es tracta de L'OCA AMB PERES A L'ESTIL DE SALT.

Aquesta recepta va guanyar el primer premi al II Certamen de la Cocina Española, celebrat a Madrid l'any 1974. Fou organitzat per l'"Asociación de Cocineros y Reposteros" i per la Revista "Los Gorros Blancos". Aquest plat el va presentar el Sr. Pedro Pérez Giménez. Aquest senyor, al moment de la presentació, va dir: "Ostentoso plato gerundense, de los que pueden ser llamados de fiesta mayor, en el que la soberbia presencia de la oca rodeada por las peras, ligeramente acaramelada, como haciendo guardia de honor."

La recepta que us oferim potser que no sigui la primitiva, o bé que dugui un toc personal del qui la va preparar. És la que van presentar al Certamen i que s'endugué el primer premi. El sol fet de la seva revitalització excusa qualsevol diferència mínima amb la realitat.

Al cap de pocs dies d'haver escrit el present article, Josep Lladosa, cuiner enamorat de la cuina catalana, publicava el seu primer llibre de cuina, "LA CUINA TORNA" (Editorial Laia), en el qual inclou la recepta de l'oca amb peres a l'estil de Salt. D'aquest plat en diu "Es un orgull, aquest plat de la nostra culinària i, a tansoms, motiu d'homenatge de tots els continuadors i defensors d'aquest art".

RECEPTA DE L'OCA AMB PERES A L'ESTIL DE SALT

INGREDIENTS: 2 quilos i 800 grams d'oca (una peça). - 6 peres grosses i de bona presència. - 2 cebes 50 grams de pinyons pelats 100 grams de panses. - 3 grans d'all - una fulla de llorer. 2 tomates grosses 6 cullerades de llet o de nata de la llet. - 1 litre d'aigua o de brou - un pols de canyella. - 1 got gros d'anís 50 grams de sucre. - 150 grams de llard o greix de porc.

COM ES FA: Netageu ben bé l'oca. Poseu els 150 grams de llard a la cassola, poseu-hi l'oca sencera, amb sal i pebre blanc molt, una de les cebes a trocats i els grans d'all i la fulla de llorer. Tapau-ho i poseu-ho al forn. També pot anar el foc, però sempre a part. Que es vagi fent poc a poc. El temps de coure's d'aproximada qualitat de la peça. Si la carn és

dura, aneu-hi afegint, poc a poc, aigua fins que estigui ben cuita.

A part, i amb un xic de greix que resti quan l'oca ja estigui cuita, trinxeu-hi ben fina la ceba que queda. Trinxada o picada, és igual. Fregiu-ho lentament. Quan la ceba agafi un color ros o daurat aneu-hi afegint alls, després tomata ben picada, julivert, els pinyons, la canyella, la llet, el litre d'aigua, el got d'anís, i les peres.

Quan tot estigui cuit i a punt es posa l'oca en una plata i tot al voltant, les peres.

A part, barregeu sucre amb aigua i feu caramel. Quan sigui fet, el tireu sobre de les peres.

Cal coure a part els 100 grams de panses, amb un bon vi de l'Empordà. Han de coure un quart. Després, s'escorren i es tiren per sobre de l'oca.

Cal servir-ho tot ben calent.

LA PARRÒQUIA DE SALT L'ANY 1305

Les actes de les visites pastorals que efectuaren els bisbes o els seus delegats i que es conserven per a la nostra diòcesi del segle XIV cap aquí, permeten d'estudiar i conèixer aspectes fonamentals de cada parròquia. La informació que contenen canvia segons les èpoques, però és evident que forneixen dades per connectar amb la vida religiosa dels temps passats i amb el funcionament de l'església a casa nostra.

La primera visita de que hom té notícia, pel que fa a l'església de Salt (citada ja en documents de l'any 882 com a Santici Cucuphatis in salto), correspon al 1305 i recull el testimoni que se n'endugué el bisbe Bernat de Vilamarí, que regl la diòcesi gironina del 1291 al 1312. Traduïda al català diu així:

En nom de Déu que visità i va redimir el seu poble. El Reverend Pare i Senyor Bernat, per la gràcia de Déu bisbe de Girona, arribà a l'església de Sant Cugat de Salt el dia X de les kalendes de desembre (22 de novembre) de l'any del Senyor MCCCXV, i allí, exercint l'ofici de visitador, cridà les persones a sota nomenades.

Berenguer Llorenç i Pere Mut, de la parròquia de Salt, digueren, sota paraula de fe, que Ferrer, casat del mateix lloc, fou denunciat que procreà prole d'una altra dona.

També que el monalici es divideix entre la fàbrica i els domers de l'església de Salt, i que la fàbrica en percep la meitat i l'altre meitat es divideix a parts iguals entre els domers, que són dos. I que segons aquesta divisió i percepció del monalici, es divideix i es paga expressament per procuració del bisbe.

Berenguer, domer de la dita església, sota paraula de fe, digué que l'església esmentada té dos domers, això es, ell i Nicolau, company seu, i que ambdós són i han de ser preveres, i cadascun d'ells té cura de les ànimes durant la seva setmana, i resideixen i han de residir a la mateixa església. Sobre les expenses de la procuració del bisbe i sobre les altres coses esmentades va dir allò mateix que els dos parroquians i tal com consta més amunt.

El document no parla d'altars, d'ornaments, de beneficis, de recomanacions i ordres del bisbe o d'altres detalls que reflectiran actes posteriors però ens fa conèixer el nom de dos habitants del poble —d'altra banda encara ben actuals en la toponímia saltenca—, l'existència de dos capellans que es tornaven per setmanes, la manera de repartir-se uns ingressos, la denúncia d'un home que havia tingut fills amb un altra dona, etc...

Són per descomptat, petites notícies, engrunes d'un món molt allunyat del nostre. Però creiem que són valuoses, pel fet de correspondre a

una època de la qual estem mancats de molta informació per causa de la dispersió de les fonts i també per la pèrdua de la documentació.

Una precisió, només, per acabar: les paraules "fàbrica" i "obers" no fan referència a producció ni a treballadors assalariats. La fàbrica s'ha d'entendre com el conjunt de cabals d'un església, destinats a la seva conservació i a atendre les despeses del culte. I els obrers com els que administraven l'economia destinada al culte.

JOSEP CLARA

EL SALT QUE NO HE CONEGUT

He conegut un Salt del 1976: el Salt de la dispersió juvenil, de can Campi-qui-pugui. Van ser dies de trencaments ideològics i d'escletxes -encara molt primes- però on s'entrellucaven els primers raigs democràtics, entorn de la Parròquia -primeres passes del Casal- i del municipi -associació de veïns-.

He conegut un Salt desbordant d'iniciatives personals dels joves, uns joves d'imaginació rica i empena individual desenganyats de moltes coses, que havien mamat l'esperit de llibertat a l'Escoltisme i a determinades reunions clandestines.

He conegut un Salt en transformació on cada dia s'alçaven els gratacels com els bolets en temps de pluja; on cada dia morien un xic més els trets populars i col·lectius que li donaven fesomia pròpia; on cada dia hi havia més dormitoris i menys vida social.

He conegut un Salt sense places escolars, amb equipaments embastats amb agulles imperdibles, amb una densitat de creixement esbalaïdora i amb una indiferència -esbalaïdora també- per part dels qui haurien pogut fer alguna cosa per adobar-ho.

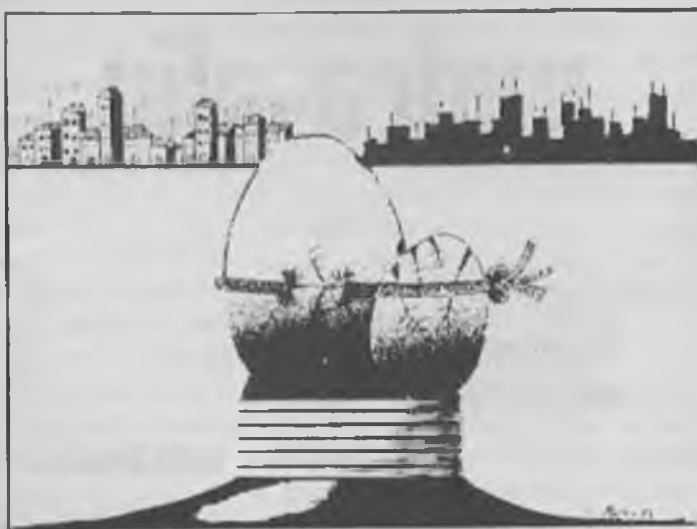
M'hauria agradat -us ho confesso- haver conegut Salt uns anys abans: el Salt de La Pastera, de l'Escoltisme, amb il·lusió de fer feina col·lectiva, dels grups independents de joves que feien activitats al poble; el Salt dels pagesos autòctons, dels obrers conscienciats que formaven part d'una comunitat diferent de Girona, dels bordegassots temibles per la seva sinceritat que feien tremolar la gent de Girona perquè eren de Salt.

O potser aquest Salt només ha existit en la meua imaginació? Ara que la victòria de les forces democràtiques a Girona torna a posar al cim de la taula la identitat d'aquest vell poble, vull creure que no, que aquest Salt que tan sovint he viscut imaginàriament, fou una realitat i pot tornar a ser-ho.

El Salt que no he conegut; un Salt amb la seva consciència de poble plenament recuperada, amb una joventut plena d'iniciatives artístiques i culturals, amb una infraestructura assequible, coordinada des de la base, l'arribarem a conèixer? O, no hi creieu, amics, en el que se n'ha dit "La imaginació al poder"?

De moment, l'aparició de LA FARGA n'és una bona primícia

JOAN CARRERAS I PERA

El Salt que no he conegut; un Salt amb la seva consciència de poble plenament recuperada.

FER DE MESTRE

Josep M. Casadevall i Carreras.

No fa gaires dies va caure a les meves mans un article, publicat en un diari de Barcelona, que parlava de la vocació de mestre. Dels mestres vocacionals de començaments de segle.

Aquesta paraula: "vocació", que ha estat molt discutida i que tantes controvèrsies i polemiques ha portat, torna a sortir, i amb molta força, a la llum pública.

L'article en qüestió començava parlant un petit exemple, viscut per un mestre. Deia així: "Un vell amic del meu pare, número u a l'Escola Normal, va començar en un barri de Marsella; un barri pollós, poblat de miserables, on ningú no gosava entrar de nit. S'hi va quedar fins a la jubilació, quaranta anys a la mateixa cadira. I, al fer-li la pregunta de si havia tingut alguna vegada "ambicions", contesta: O, sí que n'he tingudes! Pensa que, en vint anys, el meu antecessor va veure guillotinar sis dels seus alumnes. Jo, en quaranta anys, només n'he vist guillotinar dos; i un amnistiats a darrera hora. Valia la pena de quedar-se allí".

Els que tenim alguns anys, n'hem conegut de mestres d'aquesta fusta. Potser en queda algun; ignoro si sota la protecció d'alguna Associació d'espècies en perill d'extermiació.

Ens diu el Sr. Jordi Galí que l'escola ha canviat, que la societat ha canviat, que la societat es manifesta pluralista. És el mateix que dir que l'educació, la cultura, el progrés, el bé y el mal no volen dir el mateix per a tothom. L'escola és instrument de grups ideològics a la recerca del poder. Per això ha canviat l'escola.

Continua Jordi Galí de dues paraules: hom n'ha fet armes, i armes de doble tall: el messianisme revolucionari, el messianisme nazi, i la burocrat-

zació resulta: d'un fenomen de deserció, de desinterès i d'escepticisme.

Entre un extrem i l'altre, es troba la gran massa eficient i silenciosa dels mestres professionals. Són aquells que coneixen la matèria i han après a tractar l'alumne. Saben l'ofici i es mouen a classe com l'artista es mou entre la matèria de la qual en surt l'obra d'art. Matèria plàstica, i resistent a la vegada, matèria vivent i, sobretot, sorprenent, davant de la qual cal fortalesa i suavitat, exigència i respecte.

La professió és tan abassegadora que cal que el bon professional no es deixi arrossegar. El perill és que els cridin, des de fora, els messianismes dels detentors de la moda o del poder polític o cultural. Que, essent tan pròximes moda, política i cultura, acabaran en la burocràcia. La vocació exigeix llibertat, llibertat escolar; aquella llibertat de la qual va sorgir l'Escola Nova, de la qual encara vivim.

Sé també, i ara sóc jo qui parlo en primera persona, d'un Mestre ja jubilat, com l'altre que ha deixat una llavor de primera categoria, una llavor que ha donat ja i està donant uns fruits immillorables no solament en el camp de la instrucció sinó, sobretot, en el de la formació. Formació integral, formació de pau, bondomia i respecte, formació cabal i assenyada.

I en un poble que es va distingir, al trenta-sis, per la seva ferocitat, rancúnia i baralla. Un poble que va quedar desfet en tres anys. Un poble del qual semblava que havien desaperdut per sempre els valors més grans de l'esperit: pau, respecte, amor treball...

Vint i cinc anys d'un mestre que no va donar tot per als petits, d'un

mestre que lluità sempre en profit de les generacions petites i, a mesura que anaven creixent, de les més grans. Mai, ni per un moment, no hi va haver un no per a ningú ni per a res. Mentre es tractés de fer quelcom positiu per agermanar aquella munió de plançons que, any rera any, anaven passant per les seves mans. Una saviesa i una entrega a tota prova. Mai no estava cansat i mai no arribàvem al fons de seua saber. Limitat? Ja ho crec. Cansat? Ja ho crec. Però mai no va demostrar ho davant nostre. Era humà i, precisament com a humà, l'estimàvem i l'estimem encara. Aquelles paraules que hem pronunciat: fortalesa i suavitat, exigència i respecte queden emmarcades perfectament en la seva persona.

Han passat quaranta anys des d'aquell "dixós" 1936. Hi ha hagut canvis importants en tot el panorama nacional. En aquest poble també. Però, quins canvis! Tots aquells que anaven a col·legi amb el nostre Mestre són els que porten la direcció del poble. Els uns, formant part de l'Ajuntament i els altres, al costat d'ells en els seus negocis, treballs i quefers diaris. Tots van al cafè i juguen, i discuteixen, i van a casa tranquil·lament. Altres al futbol, on criden defensant els colors del seu poble. Tots units i ajuntats i estimant nos, tots de cara a millorar, tot el que sigui possible, en profit de tots.

I, per damunt... la venerable ombra del Mestre. Però no una ombra de por i temença, sinó de no fer res que pugui enterbolir-li la seva fac bona i riullera.

Això és precisament l'epíleg de les paraules d'aquell Mestre que va estar quaranta anys a un raval de Marsella i que, durant aquests quaranta anys, només van guillotinar dos dels seus alumnes i en van amnistiats un a darrera hora.

Sr. Director de la Revista LA FARGA
SALT

Distingit senyor: M'adreço a la secció d'aquesta Revista, que amb tant d'afany heu creat una bona colla d'entusiastes, per fer-li un comentari d'un fet que vaig viure no fa pas molts dies.

S'estava celebrant el concurs de petanca unomenat Dia del Club. Els qui, potser sacrificant nos una mica, estàvem portant el quadrant, ens trobàvem enquibits a la petita sola que dona a l'exterior i que és al costat del bar. Com és natural, les taules i cadires eren plenes de papers, trofeus, i altres andròmines. Al matí, tot va anar de conya. Però -i valgui la redundància- la "conya" va ésser a primeres hores de la tarda quan, per jugar la seva partida de bescambriella, van arribar les senyores jubilades.

El primer que ens va etzibar una d'elles és "perquè havíem ocupat el seu lloc".

Nosaltres esthèvem disposats a marxar i a posar les taules a fora. Però la mateixa senyora va insistir dient que ells eren per als vells i no per als joves.

Francaament li puc dir que, si havíem ocupat aquell espai, era per dues raons: la primera perquè, sempre que ho hom necessitat, mai no se'ns havia negat; i la segona perquè -potser no m'hi vaig fixar prou bé- no crec que hi hagués cap cartell que digués: Lloc reservat per a les jubilades.

El motiu principal d'escriure aquesta carta només és per fer arribar fins a aquesta senyora jubilada el meu parer sobre alguns punts. Que jo sapiga mai, cap diguem-ne jove, ha menyspreat als vells del Casal. Sempre hem intentat la compenetració i l'ajuda entre tots. Per altra banda aquesta senyora potser no sap que l'error del nostre Casal van ser una colla de jubilatats petanquistes, als quals es van afegir una colla de joves. I tots amb un denominador comú: la petanca.

Per tant, jo crec que el Casal no és ni dels vells ni dels joves. És de tots i per a tots.

I res més, Senyor Director. Rabi el testimoni de la meua consideració i admiració envers la Revista, que espero que duri molts anys.

JOAN ARNAU I SERRA

Nota de la Redacció: El Casal certament que és de tots i per a tots. Els jubilatats ens mereixen un gran respecte i consideració. I LA FARGA admet totes les opinions, mentre siguin respectuoses i correctes, com és el cas d'aquesta carta.

CULTURALIA

SALUTACIÓ A LAPILASTRA

Amb molt poca antelació a la sortida del primer número de "LA FARGA" ha nascut a la veïna població de Bescanó "LAPILASTRA", revista mensual de Bescanó".

Ens n'alegrem moltíssim perquè ens agrada el nom que segurament us haureu preguntat si està ben escrit i cal dir que en el sentit que se li ha volgut donar ho està. És un nom que ens recorda moltes coses, als saltencs quantes caminades a Bescanó amb petita parada a La Pilastra, quantes competicions esponives amb forta i noble rivalitat entre els dos pobles. També és un lloc ideal per anar-hi a veure com passa la Volta Ciclista a Catalunya. Aquest accident geogràfic si bé es troba en el terme de Bescanó, no és gaire lluny de Salt i dona la sensació que en lloc de separar ens uneix i ens agermana.

Ens agrada que porti aquest nom que és el del lloc on comença el rec Monar -a la casa dels Gegants, de la

que ja se'n parla en documentació del segle XI, i que rega terres dels termes de Bescanó, de Salt i de Santa Eugènia.

Ens plau "Lapilastra" perquè reconeixem que ho han sabut fer molt bé, perquè s'han arriscat, amb èxit, a fer-la amb vuit planes més que nosaltres i que fa que ens esperoni i ens estimuli perquè ben aviat les puguem afegir al nostre butlletí.

Ens agrada, per últim, perquè considerem que aquests petits mitjans de comunicació són una eina molt important per la vida dels nostres pobles.

Al Consell de Redacció de "Lapilastra", als seus col·laboradors, a tots els bescanonins: PER MOLTS ANYS.

MER FÀBREGA

El Saltenc Manuel Castaños, premi "Amadeu Oller" de poesia

La notícia sortia a les planes dels diaris del dia 5 d'aquest mes de juliol: Un saltenc de 19 anys, en Manuel Castaños acabava de guanyar el premi "Amadeu Oller" de poesia. Un premi que, dintre dels ambients literaris del país compta amb un gran prestigi, que comença per la categoria de les figures que en formen el jurat: Joan Oliver (Pere Quart), Joan Colomines, Ramon Pinyol, Enric Sullà, Carme Riera i Jordi Ramis.

A la present convocadria d'aquest premi hi van concórrer vint i tres llibres.

Manuel Castaños és estudiant d'Història (Ara ha acabat el segon curs al Col·legi Universitari de Girona), és fill de Girona i viu a Salt des de la cinc anys.

PUNT Diari el va entrevistar el dia següent. D'aquella entrevista n'espigolem uns fragments:

A darrera hora de la tarda d'ahir es va fer públic el veredicte del premi Amadeu Oller de poesia. Va resultar-ne guanyador el llibre "Potser com Glauc", de Manuel Castanos Viella, de Salt. El jurat va fer especial esment dels llibres de Jordi Larios, de Palafrugell, Teresa Centelles, de Barcelona, Jordi Roca, de Verges

i Rafael Ballús, de Granollers, dels qui, amb tota probabilitat i a causa de la seva alta qualitat, s'editara una autologia.

Cal remarcar que tant Manuel Castanos com Jordi Roca i Jordi Larios, han rebut guiatge de l'excel·lent poeta banyolí, Salvador Oliva, professor, del col·legi Universitari de Girona.

Manuel Castaños en el curs de l'entrevista per a PUNT Diari.

Manuel Castanos: Introvertit, tímid, que pensa el que diu, manifesta: "Fa un any que vaig començar a escriure. Fou la primavera passada".

El perquè va començar a escriure no l'acaba de dir: "És una qüestió en la qual tothom hi diu la seva i crec que no es massa important saber perquè s'escriu. D'una banda, però, perquè en el Col·legi hi havia gent que treballava amb això de la poesia i de l'altra, perquè et poses a llegir, per qüestions sentimentals..."

Què és la poesia?, i contesta "No ho sé, ningú no sap què és. Simplement escriure. La resposta deu ser en ella mateixa". En Manuel ens és sincer: "No se com s'oe. Ho estic buscant des de fa temps. Podria ser que la poesia fos una manera de buscar-me a mi mateix". I afegeix: "La poesia és el reflex de la persona i les seves contradiccions. La persona pot formar-se des del llegir poesia a escriure-la.

Finalment parla del llibre

quardonat: "És format per tres parts: la primera de sonets, la segona de versos lliures, la tercera d'estrofes sòfiques. Els temes dels quaranta poemes són diversos: amor, soledat, etc". El títol del llibre, "Potser com Glauc", "no és especial ni vol dir res en concret. És una expressió que hi ha a dintre". I "Amadeu Oller" 1979 ja té guanyador. Un premi que obre moltes esperances en els joves de la literatura catalana. Enguany, Manuel Castanos s'ha convertit en el segon gironí, després d'Albert Rossich, que hi ha inscrit el seu nom.

Nosaltres també hem parlat amb ell. I ens ha promès un poema per al pròxim número de LA FARGA.

Xavier Martí

L'ACUDIT FOLL

per BUGARAC

SOPA DE LLETRES

B	I	O	K	E	F	G	M
D	S	R	Q	U	D	A	A
M	O	T	H	W	R	X	J
P	R	O	C	E	S	S	O
X	N	S	M	U	Ñ	Y	R
C	P	I	U	S	X	I	I
D	U	E	G	F	Z	H	Y
G	P	A	C	H	E	C	O

En horitzontal, diagonal o vertical busca 5 noms de CARRERS DE SALT.

SOLUCIO: GUINERS, RUA XI, PABLO, NOJON, FERRERD.

la vida amb HUMOR

Nosaltres i els avions

Qualsevol dia ens pot entrar un avió a la comuna. Que...que no? Qui diu això, diu una altra cosa. Ja m'imagino la cara d'esglai de la mare tot dient al seu filllet que fa plàcidament les seves feines: "men, no toquis, que no és nostrel".

Que sóc un exagerat? Digueu-ho als tres-cents pacífics "campistes" del camping d'Osca. No fa gaire gràcia que, mentre hom estigui oliant l'amanida, et caigui damunt de la barretina una bomba de dotze quilos. Era americana i no va esclatar; cosa estranya, en aquests casos. Si hagués estat de fabricació nacional...encara.

No sé si us havia passat. A mi sí. Al començament dels avions que rasaven cap al camp de Vilobí, vaig estar molts dies amb l'ai al cor. Cada vegada que s'apropava aquell rebombol monstruós se m'encongia l'esperit i anava pensant: "Ara sí, ara aquest aterra al pati!". Després, m'hi he anat acostumant.

Em deu haver passat com a les gallines de les masies de Vilobí. Hom diu que, al començament dels avions, van deixar de pondre. És clar, pobretes. Els ous els puja ven a la gargamolla. Però com que la gallina és un animaló pacífic, que se n'ha vist de seques i de verdes tot al llarg de la seva humil existència, s'ha acostumat a pondre fins i tot sota el barrabum dels avions. La filosofia gallinàcia és d'un tarannà molt pràctic: "Si ells poden deixar anar els seus ous quan volen per damunt d'un camping, amb tot el dret nosaltres podem pondre quant som a la niera. Nosaltres som a casa nostra i ells no. A més, no és gens polític deixar anar l'ou tot volant per sobre del galliner".

Ens hom ariet avesant a menjar, a dormir i a executar altres necessitats fisiològiques agomblats pel terrabastall d'un reactor que aterra. M'han dit que, fins i tot, hi ha persones que surten al balcó i fan adéu als avions. Això no m'ho arabo de creure. Ja seria el sùmmum del massoquisme. Jo seria més partidari de sortir al balcó, al moment que passa un avió i aixecar el puny amenaçador. Us imagineu l'espectacle de deu mil punys contra l'avió?

És clar que el pilot ni se n'adonaria. Però seria un gran consol.

BURXETA